

Redactie:

Mariëlle van der Goen, Hilversum

Vormgeving omslag en binnenwerk:

Studio Wouke Boog, Dordrecht

Illustraties:

Inge Burgerhoudt, Moordrecht

Fotografie:

Gerhard Witteveen Fotografie, Apeldoorn
en Inge Burgerhoudt, Moordrecht

ISBN 978 94 6250 284 0

NUR 460

© 2021 Forte Creatief, Amsterdam

Forte Creatief maakt deel uit van
Uitgeverij Unieboek | Het Spectrum bv
Postbus 23202
1100 DS Amsterdam

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Noot van de uitgever

De meningen en adviezen die in dit boek worden gegeven zijn bedoeld als richtlijnen. De uitgever, de auteurs en anderen die een bijdrage hebben geleverd zijn niet aansprakelijk voor eventuele verwondingen of andere schade als gevolg van het gebruik van dit boek.

Voor meer informatie over de boeken van Forte Creatief: www.fortecreatief.nl

Volg ons op

 fortecreatief

 Forte Creatief

INHOUD

Voorwoord	5
Over mij	7
DRAAIEN	8
Draaien	10
Klei	13
Gereedschap	17
Doorslaan & walken	19
Centreren	23
Kom	29
Cilinder	37
Bord	49
Van de mast	59
Afdraaien	67
DECOREREN	76
Decoreren	78
Engobe	81
Proefplaatjes	85
Uitsparingstechniek	91
Sgraffito	101
Mishima	113
Schilderen & textuur	123
Intarsia	137
Schellak	145
STOKEN & GLAZUREN	152
Stoken & glazuren	155
Biscuitstook	157
Glazuren	161
Glazuurstook	165
INSPIREREN	166
Inspireren	169
Technieken combineren	171
Kleur	179
Ontwerpen	185
Adressen	191
Nawoord	192

Ossenkop

STAP 3

Daarna ga je de klei **walken**. Ook dit is om de kleistruktuur te verbeteren en om eventuele lucht uit de klei te halen. Neem de homp klei en omsluit die met je handen waarbij je je handpalmen tegen de zijkanten zet en je vingers aan de achterkant houdt. Je laat het gewicht van je bovenlichaam als het ware naar voren vallen waarbij je je rechterbeen naar voren plaats en je handen de klei vasthouden en nagenoeg niet van plaats veranderen. Kantel de klei met beide handen aan de zijkant naar je toe en duw weer van je af. De homp klei gaat er door deze bewerking uitzien als een ossenkop. Neem hier de tijd voor zodat de klei soepel wordt en alle lucht eruit is. Gebruik je klei zonder chamotte (bijvoorbeeld porselein) houd er dan rekening mee dat deze extra gevoelig is voor luchtbellen. Het is dan ook aan te raden om extra lang te walken.

STAP 4

Nu kunnen er van de grote homp kleinere ballen klei worden gevormd van een gewenst gewicht. Doorgaans gebruik ik daar een keukenweegschaal voor, maar als ik van plan ben om een serie te draaien van eenzelfde, wat kleiner formaat (bijvoorbeeld een serie mokjes) dan weeg ik heel precies af en gebruik ik een digitale weegschaal. Het is sowieso aan te raden een voorraad klei te walken en af te wegen voordat je daadwerkelijk gaat draaien. Zo hoef je niet na elk werk opnieuw te walken en wegen en kun je lekker doorwerken. Na het afwegen vorm ik met de hand mooie, ronde ballen en zorg ervoor dat alle naden weggeklopt zijn. Bewaar de kleiballen in een plastic bak of zak tegen uitdrogen.

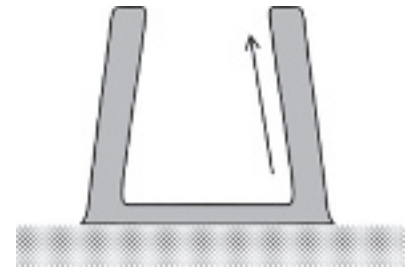

STAP 5

Als de bodem eenmaal klaar is gaan we verder met de wand. De dikke bult klei die aan de binnenzijde is ontstaan gaan we gelijkmatig verdelen. Dat doe je met je rechterhand op 12 uur waarbij de duim aan de binnenkant zit in het hoekje tussen bodem en wand en je vingertoppen aan de buitenkant. Je begint dan met knijpen net voorbij het dunste punt en probeert dan in een keer of drie een gelijkmatige, dikke wand te krijgen. Voor je begint haal je het olifantspootje weg zodat je zoveel mogelijk klei mee naar boven kunt nemen. Je linkerhand zit niet aan de klei maar ondersteunt je rechter.

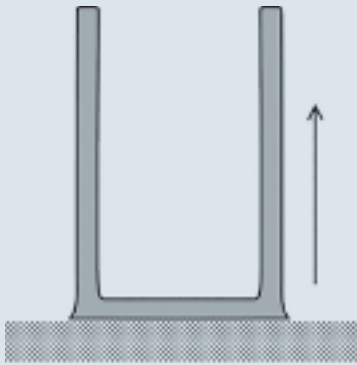
Haal regelmatig het te veel aan water uit je werk zodat er geen zwembadje ontstaat en de klei aan de onderkant slap wordt. Bij een hoge vorm gebruik je daarvoor een stokspans.

Let op: wil je uiteindelijk een rechte cilinder of een smalle hals maken, houd de vorm dan conisch en de opening aan de bovenkant zo smal mogelijk, versmallen is namelijk een stuk lastiger dan wijder maken!

STAP 6

De dikke wand ga je vervolgens in een aantal keren verder optrekken, verwijder weer eerst het olifantspootje. Ook hier begin je onderaan in het hoekje tussen bodem en wand (op 4 uur). Je vingers van links zitten aan de binnenkant en de duim van rechts aan de buitenkant. De duim wacht tot de kleirichel ontstaat door het duwen van de vingertoppen aan de binnenkant en blijft dan onder de richel om dit omhoog te vervoeren. Je vingers zitten dus hoger en zijn als eerste boven. Leg met de duim ook de weg naar boven helemaal af om een gelijke wand te krijgen. Probeer ook hier voor de stabiliteit wanneer mogelijk contact tussen beide handen te houden.

STAP 5

Nu is de binnenkant van de standring aan de beurt, dit wordt ook wel de ziel van de kom genoemd. Met een kleine mirette zet je een randje aan de binnenkant, zo bepaal je de dikte van de standring. Vanuit het middelpunt haal je nu de klei weg waarbij je naar rechts beweegt en stopt bij het gemarkeerde randje. Vanaf die rand kun je weer terug naar het middelpunt. Zo ga je heen en weer totdat je de gewenste diepte hebt. Voor een mooie, perfecte kom probeer je de vorm die aan de binnenkant van de kom zit ook aan de buitenkant te maken. Zo zal de ziel een bolle vorm hebben en dieper zijn bij de standring dan bij het middelpunt.

In principe draai je van de bovenkant van de standring niks af, tenzij deze oneffen is. Let er dan wel op dat het middelpunt van de ziel lager is dan de standring, anders staat de kom uiteindelijk hierop te wiebelen.

Met een grote zachte kwast verwijder je de afdraairesten die aan de binnenkant van de standring in de weg zitten. Gebruik tijdens het afdraaien geen water of natte spons, zo voorkom je dat het afdraaisel aan je kom blijft plakken.

Voor een mooie afwerking kun je ook het randje aan de binnenkant van de standring nog wat strakker maken. Haal eventueel na het verwijderen van alle kleirestjes een vochtig sponsje langs de kom, zo maak je alle té scherpe kantjes wat zachter en wordt de wand mooi glad. Als je klaar bent met afdraaien kun je de kom voorzichtig loshalen van de schijf. Leg daarvoor je beide handen om de kom ter hoogte van de standring en geef dan een voorzichtig duwtje. Met een vochtig sponsje kun je nu de bovenrand mooi maken. Vergeet niet als laatste je initialen of je stempel in het afgedraaide werkstuk te zetten!

Uitsparings- techniek

Bij de uitsparingstechniek dek je delen van de klei tijdelijk af, voordat je het werkstuk gaat kleuren. De afgedekte delen verwijder je naderhand of laat je wegbranden in de oven. De uiteindelijke kleur van de klei wordt dan weer zichtbaar, zodat er contrast ontstaat tussen het gekleurde deel en het uitgespaarde deel. De klei kan worden afgedekt met latex, wax of papier. Mijn voorkeur gaat uit naar het werken met papieren sjablonen omdat je hiermee mooie, gedetailleerde patronen kunt maken.

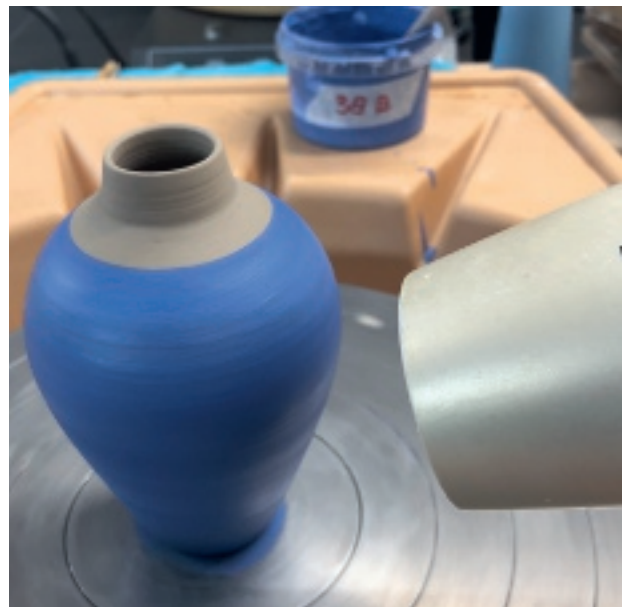
Benodigdheden

- Leerhard werkstuk
- Dun wit papier (max. 80 gram)
- Potlood of fineliner
- Schaar
- Engobe
- Engobe-kwastje in twee maten
- Speld
- Föhn
- Eventueel sgraffito-pen

STAP 1

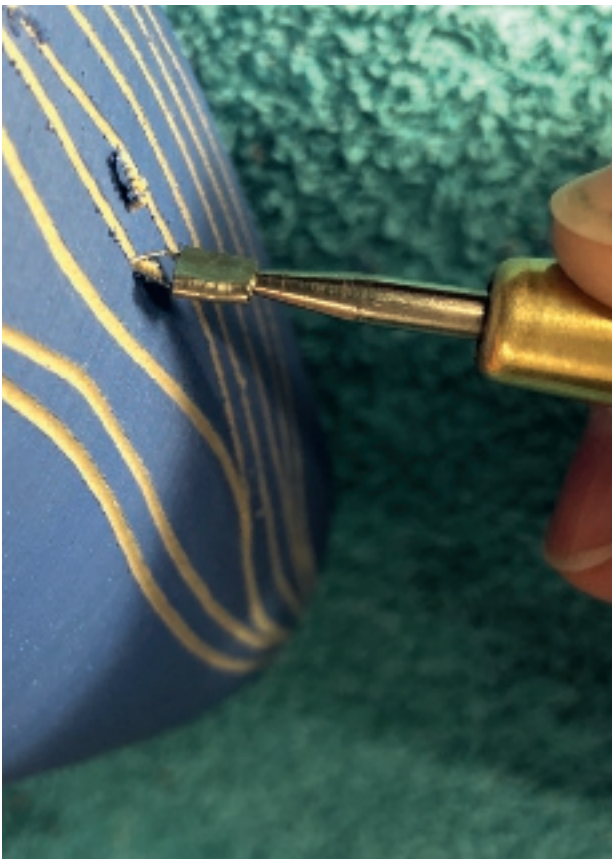
Als eerste moet je werk gekleurd worden met engobe. Om een mooie egale kleurlaag te krijgen kleur je bij voorkeur op de draaischijf. Zorg dat de engobe iets dunner is dan yoghurt dikte. Centreer het werk op de schijf en start met een verzadigde kwast bovenaan waarbij je de kwast zachtjes tegen het werk zet terwijl de schijf draait. Zo breng je een eerste dunne laag aan. Ben je helemaal rond dan ga je verder naar beneden totdat de engobe uit de kwast op is. Doop de kwast in de engobe en ga verder waar je gebleven bent tot helemaal naar beneden. Het is handig als je weet waar je de sgraffito-decoratie wilt, je kleurt dan alleen dat gedeelte en hoeft later minder weg te krassen. Laat de laag nu drogen tot deze poederig aanvoelt, dat kan met een föhn maar ook aan de lucht. Voor een mooi dekkende kleur adviseer ik minimaal drie lagen. Zorg dat de engobe na de laatste laag ook een beetje droog is zodat je het werk vast kunt pakken zonder dat er vingerafdrukken achterblijven.

STAP 2

Nu kan het decoreren beginnen. Je kunt op de engobe met een zacht potlood een tekening zetten voor je daadwerkelijk met krassen begint. Zelf doe ik dat nooit maar ik heb soms wel een ander werkstuk of een tekening met de decoratie die ik wil gaan maken in de buurt. Het voordeel van een botanische voorstelling is dat de natuur ook niet recht en symmetrisch is dus teken je een iets afwijkende vorm dan maakt dat het geheel alleen maar interessant. Mocht je een foutje maken, dan kun je het altijd weer met engobe corrigeren. Verder is het van belang dat de engobe-laag niet te nat is, maar ook zeker niet te droog. Als deze te nat is dan maak je snel diepe groeven met veel plakkerige restjes langs je getrokken lijn. Is de engobe te droog, dan wordt het meer schrapen dan krassen en krijg je minder mooie lijnen. Ook hier geldt: oefening baart kunst. Je leert het materiaal en je gereedschap steeds beter kennen.

Voor strakke lijnen gebruik ik een sgraffito-pen met een scherpe V-vormige punt.

Inspireren

Zonder inspiratie kun je eigenlijk niet als je iets eigens en unieks wilt creëren. Maar gelukkig is inspiratie overal te vinden, je moet het alleen wel zien. Je verzamelt verschillende ideeën en gaat daarmee aan de slag en maakt er iets eigens mee. Zo is het leuk om werk van andere keramisten te zien. Doe dat vooral niet om iets na te maken maar om te zien wat er allemaal mogelijk is, je pikt er dan de ingrediënten uit die jou aanspreken en gaat er op jouw manier mee aan de slag. Zo kun je letten op de kleisoort, de vorm, de decoratie, de kleur en het type glazuur dat gebruikt is. Soms kan het heel verrassend zijn om iets wat je al eerder maakte een keer in een ander kleisoort uit te voeren, het werk krijgt daardoor een heel andere uitstraling. Zelf bezoek ik graag keramiekmarkten en musea. Maar ook op Instagram en Pinterest is heel veel (keramiek)inspiratie te vinden.

De belangrijkste ingrediënten van een werkstuk zijn vorm, materiaal, kleur en decoratie. Deze hebben allemaal met elkaar te maken en kunnen elkaar zelfs versterken. Een bepaalde decoratie komt in de ene kleur meer tot zijn recht en zo past de ene decoratie beter op een rechte cilindervorm dan op een ronde kom. Soms is het ook een kwestie van uitproberen en ook hier is het maken van proefjes aan te raden. Als ik een nieuw idee heb, maak ik vaak een klein proefschaltje voor ik het in het groot ga uitwerken. In dit hoofdstuk ga ik jullie wat meer vertellen over de werking van kleur, hoe je alle verschillende decoratietechnieken eindeloos kunt combineren en ik geef wat tips over hoe ik mijn decoraties ontwerp.

Veel inspiratie toegewenst!

